

Spoštovani g. Masten!

Vaše pismo nas preseneča, predvsem zaradi številnih vprašanj, na katere bi si lahko sami odgovorili z obiskom naše spletne strani, z branjem Večera ali poslušanjem Radia Maribor, kjer je bila Inicijativa mestni zbor (IMZ) večkrat predstavljena. Prav tako bi se lahko udeležili kateregakoli od skoraj 900 srečanj krajanov, ki jih je IMZ organizirala in so vsak teden napovedana v Večeru. Ali pa bi se udeležili javnih predstavitev IMZ. Nekako vam je uspelo vse te priložnosti zamuditi, smola.

Poenostavimo: Inicijativa mestni zbor je skupina občanov, interesno združenje, če tako želite, ki jih združuje prepričanje, da bi moral glas občanov nekaj veljati pri sprejemanju odločitev v mestu. Po četrtnih in krajevnih skupnostih organizira odprta srečanja, kjer krajanji sami določajo teme o katerih se želijo pogovarjati, identificirajo možne rešitve in nato zahtevajo, da oblast (poglejte v slovar, kaj beseda pomeni) te probleme reši. Včasih tudi primejo za lopato in probleme rešijo sami. Teme s katerimi se krajanji v samoorganiziranih četrtnih in krajevnih skupnostih (SČS in SKS) spoprijemajo, so raznolike. Od ravnanja z odpadki, odprtja ambulant, sprememb zakonodaje, preprečevanja korupcije, delovanja javnih podjetij, cen ogrevanja, »davka na dež«, razpadajoče infrastrukture itd. Če bi se udeležili katerega od zborov SČS, bi to seveda vedeli in po vaših zagotovilih tudi bili »na naši strani«.

Že leta 2013 so krajanji na zborih SČS ugotovili, da je eden izmed vzrokov za to, da občani nimajo vpliva na odločanje v občini, odsotnost mehanizma, preko katerega bi se lahko v odločanje vključili. Od tod ideja za participatorni proračun (PP) – mehanizem, ki vsakemu občanu omogoča, da vpliva na porabo relativno majhnega dela mestnega proračuna in tako direktno izboljša lastno bivanjsko okolje. Da bo PP rešil vse probleme mesta ni nihče nikoli trdil, bi pa, če bi bil uveden in korektno izvajan, gotovo izboljšal upravljanje z mestom. To kažejo izkušnje tisočih občin po celem svetu, ki so PP prevzele kot enega izmed temeljnih mehanizmov upravljanja z mestom. Da do pozitivnih učinkov dejansko pride, potrjujejo tudi številne študije različnih organizacij, med drugim tudi Svetovne banke in OZN.

Izpostavljate pilotni projekt participatornega proračuna v Radvanju (ki, mimogrede, ni »tako imenovan«, ampak to dejansko je) in udeležbo v njem primerjate z zavrnilnim referendumom. Kot sami ugotavljate, primerjava ni ustrezna, saj gre za mehanizem, ki ima povsem drugačen namen. Ustrezna primerjava bi lahko bil zbor občanov. Ta zakonsko opredeljena kategorija soodločanja občanov zahteva kvorum udeležbe 5 % - tega je udeležba na glasovanju o projektih PP v Radvanju preseгла za več kot dvakrat. Ugotavljanje legitimnosti z matematiko je nasploh zanimivo, posebej, ker se to vprašanje pojavi vsakič, ko naj bi ljudje sami odločali o tem, kako porabiti davkoplačevalski denar, nikoli pa kadar gre za postavljanje oblasti, ki odloča namesto občanov. Volitve nimajo zahtevanega kvoruma in znani so primeri, ko je s precej manjšo udeležbo izvoljen župan in drugi razporejevalci davkoplačevalskega denarja. Trdite, da je vprašljiva legitimnost odločitve, ko dobi prenova trga v Radvanju v vrednosti 4000 €, 251 glasov, ne zdi se vam pa sporno, da povprečni mestni svetnik odloča o stomilijonskem proračunu in vseh investicijah v Radvanju na podlagi približno 45 glasov Radvanjčanov. Pa poanta sploh ni v številčnosti udeležbe. Najuspešnejši primer PP na svetu, Porto Allegre, ima udeležbo okoli 8 %.

Pravite, da Maribora ni mogoče primerjati z ostalimi štirimi občinami s PP, ker da so manjše. Ni sicer jasno, kaj ima velikost občine z izvajanjem PP, saj ga imajo po svetu tako v občinah s 500 prebivalci kot tudi v občinah z 20 milijoni prebivalcev. Izvaja se v občinah s 60-milijardnim proračunom in hkrati v revnih vasicah v Keniji. Izvaja se celo na nivoju celih držav. Velikost občine, količina denarja in število prebivalcev nimajo pri tem nobene veze, je pa to priročen argument tistih, ki so proti soodločanju ljudi, pa tega nočejo priznati. Ko se je PP lotil Maribor, je bil argument proti, da tega nihče drug ne počne. PP v Ankarani ni bilo za primerjati, ker da je to bogatejša občina. Ajdovščina je sicer finančno primerljiva, pa ni bila mestna občina. Nova Gorica, ki PP uvaja zdaj, pa je sicer res mestna občina, a neprimerljivo manjša od Maribora. Ker v Sloveniji ni občine, popolnoma enake Mariboru, bodo nasprotniki odločanja občanov v nedogled trdili, da »se ne da«. A edina dejanska ovira je manko politične volje za izvrševanje volje prebivalcev. Maribor bo zato še naprej mesto zgrešenih investicij in drugih samovoljnih odločitev oblastnikov. S PP bi se od tega vsaj za kak korak odmaknili.

Matic Primc za
Inicijativo mestni zbor